

Πλαίσιο πολιτικής

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη του ΟΗΕ για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών (1993), η βία κατά των γυναικών νοείται ως «κάθε πράξη βίας βάσει του φύλου, η οποία επιφέρει ή είναι πιθανό να επιφέρει σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο σε γυναίκες». Όλες οι μορφές βίας κατά των γυναικών συνιστούν σοβαρή παραβίαση και περιορισμό ή εξουδετέρωση της απόλαυσης εκ μέρους των γυναικών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, ειδικότερα, των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη ζωή, την ασφάλεια, την ελευθερία, την αξιοπρέπεια και τη σωματική και συναισθηματική ακεραιότητα και ως εκ τούτου δεν είναι δυνατόν να αγνοούνται από τις κυβερνήσεις.

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε τρεις δέσμες συμπερασμάτων του Συμβουλίου

- Το 2010 το Συμβούλιο τόνισε την ανάγκη να ενισχυθεί η συλλογή δεδομένων σχετικά με τη συχνότητα εμφάνισης βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών.
- Το 2012 το Συμβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη «να εξασφαλίσουν ότι οι υπηρεσίες αρωγής στις γυναίκες που είναι θύματα βίας είναι επαρκείς και λειτουργούν με κριτήριο την ισότητα των φύλων» και κάλεσε/ζήτησε από την Επιτροπή να εξετάσει πρόσθετα νομικά εργαλεία και να αναπτύξει ευρωπαϊκή στρατηγική για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας.
- Το 2014 το Συμβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της ελλιπούς καταγγελίας, βελτιώνοντας την πρόσβαση στις υπηρεσίες και θεσπίζοντας κατάλληλη και βιώσιμη χρηματοδότηση για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και του ακρωτηριασμού των γυναικών γεννητικών οργάνων.

Οδηγία για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων εγκληματικών πράξεων (οδηγία 2012/29/ΕΕ)

- Αναγνωρίζει τη βία κατά των γυναικών ως βία βάσει φύλου και τονίζει την ανάγκη για εξειδικευμένες υπηρεσίες για τις ευάλωτες ομάδες θυμάτων, όπως γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας.

Οδηγία περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας στον τομέα του διοικητικού, αστικού και ποινικού δικαίου

- Διασφαλίζει ότι τα περιοριστικά μέτρα και οι εντολές προστασίας που εκδίδονται σε ένα κράτος μέλος είναι δυνατόν να αναγνωρίζονται σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι γυναίκες που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία προστατεύονται από τους δράστες όταν ταξιδεύουν ή μετακινούνται σε άλλα κράτη μέλη οπουδήποτε στην ΕΕ.

Κανονισμός αριθ. 606/2013 για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Χρηματοδότησε πολυάριθμα ευρωπαϊκά έργα στοχεύοντας στην εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών στο πλαίσιο του προγράμματος «Daphne III» και του προγράμματος «PROGRESS», και θα συνεχίσει με το πρόγραμμα «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια», που υποστηρίζεται από χρηματοδοτικούς πόρους του προγράμματος «Δικαιοσύνη».
- Η αξιοπρέπεια, η ακεραιότητα και ο τερματισμός της έμφυλης βίας αποτελεί περιοχή προτεραιότητας της στρατηγικής της Επιτροπής για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών 2010-2015.
- Το 2013 η Επιτροπή προανήγγειλε την ανακοίνωση πολιτικής για την εξάλειψη του ακρωτηριασμού των γυναικών γεννητικών οργάνων και μιας σειράς ενεργειών ταυτόχρονα, κάλεσε τα κράτη μέλη να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα.

Οι στρατηγικοί στόχοι της BPfA και οι δείκτες της ΕΕ

- Δ.1.** Λήψη ολοκληρωμένων μέτρων για την πρόληψη και την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών.
- Δ.2.** Μελέτη των αιτιών και συνεπειών της βίας κατά των γυναικών και της αποτελεσματικότητας των μέτρων πρόληψης.
- Δ.3.** Εξάλειψη της παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών και παροχή συνδρομής στα θύματα βίας που οφείλεται στην πορνεία και την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων.

Το Συμβούλιο της ΕΕ ενέκρινε μια σειρά δεικτών στον εν λόγω τομέα, οι οποίοι προτάθηκαν από την ισπανική και δανική προεδρία το 2002, καθώς και από την ιρλανδική προεδρία το 2004. Το 2012 η κυπριακή προεδρία προχώρησε στην αναθεώρηση ενός δείκτη που αφορούσε την υποστήριξη των θυμάτων. Επί του παρόντος υφίστανται 10 δείκτες σε αυτόν τον τομέα, οι οποίοι εξετάζουν κυρίως την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών ή/και τη βία από στενό σύντροφο, καθώς και τη σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας.

Η βάση δεδομένων «Women and men in the EU — facts and figures» (Γυναίκες και άνδρες στην ΕΕ — Στοιχεία και αριθμοί) που ανέπτυξε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, παρέχει τα πιο πρόσφατα στοιχεία και πληροφορίες για αυτούς τους δείκτες είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Πορίσματα από δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ

Αυξανόμενη ιεράρχηση της έμφυλης βίας ως προτεραιότητας στα κράτη μέλη

Από την τελευταία συνολική επανεξέταση της ΒΡfA στην ΕΕ, τα κράτη μέλη σημείωσαν σημαντική πρόοδο στον εν λόγω τομέα με τη θέσπιση νέας νομοθεσίας και την ανάπτυξη και εφαρμογή νέων μέτρων για την αντιμετώπιση των διαφόρων μορφών βίας. Αρκετά κράτη μέλη έλαβαν μέτρα για την εισαγωγή ορισμών της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας και της έμφυλης βίας από στενό σύντροφο στο ποινικό δίκαιο.

Τα τελευταία πέντε χρόνια, υπάρχει σαφής συναίνεση σε επίπεδο ΕΕ για τη θέσπιση και εφαρμογή Εθνικών Σχεδίων Δράσης για τον τερματισμό της βίας κατά των γυναικών, και η πλειονότητα των κρατών μελών έχει υιοθετήσει τέτοια σχέδια. Η πλειονότητα των εθνικών σχεδίων και των στρατηγικών αντιμετωπίζουν την ενδοοικογενειακή βία, καθώς επίσης και άλλες μορφές βίας όπως τη σωματική βία, τη σεξουαλική βία, την ψυχολογική βία, την παρενοχλητική παρακολούθηση, τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, τις δολοφονίες γυναικών (γυναικοκτονίες) και τη σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας.

Ανεπαρκής εξειδικευμένη υποστήριξη για γυναίκες που έχουν επιβιώσει από περιστατικά βίας

Οι υπηρεσίες υποστήριξης γυναικών δεν παρέχουν μόνο υποστήριξη σε μεμονωμένες γυναίκες, αλλά παίζουν και σημαντικό ρόλο στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και στην

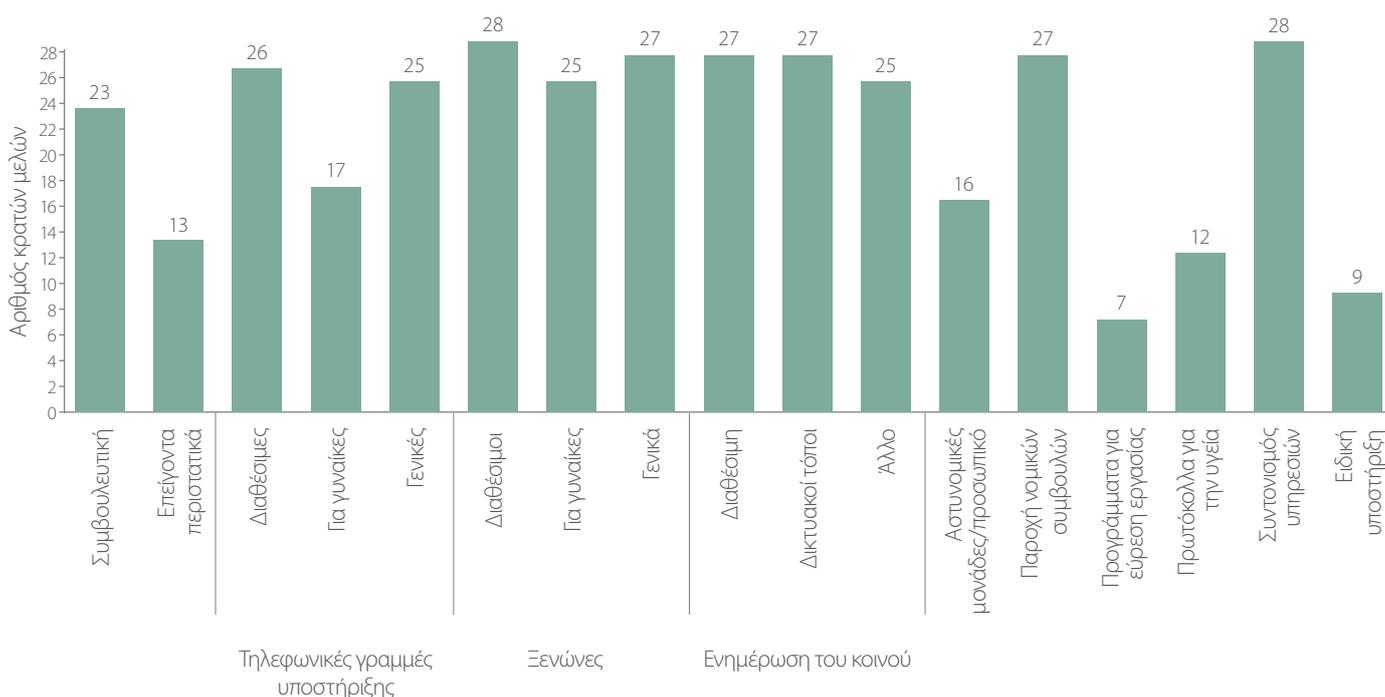
αλλαγή στάσεων στην κοινωνία. Το 2012 17 κράτη μέλη παρείχαν εθνική τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης γυναικών και 25 κράτη μέλη παρείχαν εξειδικευμένους ξενώνες κακοποιημένων γυναικών.

Μεταξύ 2012 και 2013, παρατηρήθηκαν ορισμένες θετικές αλλαγές, καθώς άνοιξαν νέοι ξενώνες σε ολόκληρη την ΕΕ. Ωστόσο, όλες σχεδόν οι εκθέσεις της CEDAW (Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών) κατέδειξαν ότι η χρηματοδότηση για εξειδικευμένες υπηρεσίες για γυναίκες μειώθηκε, είναι ανεπαρκής ή μη βιώσιμη. Η χρηματοδότηση για τη διασφάλιση υψηλής ποιότητας και βιώσιμων υπηρεσιών για τις γυναίκες δεν έχει εξασφαλιστεί ακόμη στην ΕΕ, παρόλο που είναι ιδιαίτερα αναγκαία.

Τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης αντιμετωπίζουν ολοένα και συχνότερα περιστατικά βίας κατά των γυναικών

Η ανάγκη για οργάνωση αποτελεσματικού τρόπου ανταπόκρισης στη βία κατά των γυναικών από το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, αναγνωρίζεται ευρέως στην ΕΕ τα τελευταία πέντε χρόνια και επιβεβαιώθηκε από την έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA), στην οποία καταδεικνύεται ότι η πλειονότητα των γυναικών που επιβιώνουν από περιστατικά βίας ζητούν αρχικά βοήθεια από τις υπηρεσίες του τομέα υγειονομικής περίθαλψης. Εκτός από την παροχή κατάρτισης, η θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών και πρωτοκόλλων που περιλαμβάνουν οδηγίες για τις παραπομπές σε άλλους φορείς είναι κρίσιμης σημασίας για τον τομέα υγειονομικής περίθαλψης. Για τη διευκόλυνση των παραπομπών, πρέπει να υφίσταται βιώσιμο κέντρο εξυπηρέτησης για τις γυναίκες θύματα βίας. Επί του παρόντος, μόνο 12 κράτη μέλη έχουν θεσπίσει και εφαρμόζουν τέτοια πρωτόκολλα.

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ-28, ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, 2012

Πηγή: EIGE, Βία κατά των γυναικών — Υποστήριξη των θυμάτων, 2012.

Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν το έργο βελτίωσης της διαθεσιμότητας, της ποιότητας και της συγκρισιμότητας των δεδομένων σχετικά με τη βία κατά των γυναικών

Μεταξύ 2000 και 2014 όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ διεξήγαγαν τουλάχιστον μία επιδημιολογική έρευνα για τη βία κατά των γυναικών. Οι διοικητικές πηγές δεδομένων σχετικά με τις διάφορες μορφές βίας κατά των γυναικών, διατίθενται συνήθως από την αστυνομία, στη συνέχεια από το δικαστικό σύστημα (στατιστικά στοιχεία δικαστηρίων), καθώς και από άλλους κλάδους (υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες).

Με τη δημοσίευση της πανευρωπαϊκής έρευνας του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σχετικά με τη συχνότητα της βίας κατά των γυναικών το 2014, επιτεύχθηκε ένα σημαντικό βήμα όσον αφορά την εκτίμηση της συχνότητας εμφάνισης περιστατικών βίας κατά των γυναικών στην ΕΕ. Σύμφωνα με την έρευνα, μία στις τρεις γυναίκες έχει δεχθεί κάποια μορφή σωματικής και/ή σεξουαλικής βίας στην ΕΕ από την ηλικία των 15 ετών και άνω, αναλογία που αντιστοιχεί σε 62 εκατομμύρια γυναίκες. Μία στις 10 γυναίκες έχει υποστεί κάποια μορφή σεξουαλικής βίας, ενώ μία στις 20 έχει πέσει θύμα βιασμού από την ηλικία των 15 ετών.

Τα προγράμματα για τους δράστες κερδίζουν μεγαλύτερη αναγνώριση

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (άρθρο 16) απαιτεί την σύσταση προγραμμάτων για τους δράστες βίας κατά των γυναικών, στοχεύοντας να τους διδάξουν να υιοθετούν μια μη βίαιη συμπεριφορά στις διαπροσωπικές σχέσεις με αντικειμενικό σκοπό την πρόληψη της περαιτέρω βίας και την αλλαγή των βίαιων συμπεριφορικών προτύπων. Η πλειονότητα των κρατών μελών παρέχει προγράμματα για τους δράστες, τα περισσότερα από τα οποία εστιάζουν στην ψυχολογική ή ψυχιατρική περίθαλψη, τη συμβουλευτική και τη θεραπεία.

Ευρύτερα διαθέσιμη κατάρτιση για τους/τις επαγγελματίες

Η ενσωμάτωση εννοιών που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών στη βασική κατάρτιση των επαγγελματιών και η ανάπτυξη σαφών πολιτικών και κατευθυντήριων γραμμών για τους/τις επαγγελματίες είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική υποστήριξη των θυμάτων και για την εφαρμογή των υφιστάμενων μέτρων. Ενώ η πλειονότητα των κρατών μελών αναγνώρισαν τη σημασία της κατάρτισης, μόνο ένας μικρός αριθμός εξ αυτών χρηματοδοτούν τακτική κατάρτιση στον εν λόγω τομέα. Ένα σημαντικό τμήμα της κατάρτισης διεξάγεται από ΜΚΟ, ορισμένες φορές χωρίς να χορηγείται χρηματοδότηση για το έργο τους.

Πορίσματα από το έργο του EIGE σχετικά με καλές πρακτικές

Εξειδικευμένη κατάρτιση σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας για μελλοντικά μέλη της αστυνομίας του Μεγάλου Δουκάτου — Λουξεμβούργο

Το 2003 το Λουξεμβούργο υιοθέτησε νόμο για την ενδοοικογενειακή βία, ο οποίος περιλαμβάνει προβλέψεις για την απομάκρυνση των δραστών ενδοοικογενειακής βίας από την οικογενειακή στέγη. Ο νόμος επίσης σύστησε την Επιτροπή Συνεργασίας Επαγγελματιών για την Καταπολέμηση της Βίας, η οποία ενώνει τους εμπλεκόμενους φορείς (υπουργεία, δικαστήρια, αστυνομία και ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της ενδοοικογενειακής βίας). Σε επόμενο στάδιο, ΜΚΟ και η αστυνομία του Μεγάλου Δουκάτου ανέπτυξαν ένα ειδικό πρόγραμμα κατάρτισης για όλους/-ες τους/τις νέους/-ες αστυνομικούς ως μέρος της βασικής τους εκπαίδευσης, το οποίο επίσης διδάχθηκε σε εργαζόμενους/-ες αστυνομικούς στο πλαίσιο εκπαιδευτικών εργαλείων κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους, όπως η καθοδήγηση για την υποβολή έγγραφης καταγγελίας στον/στην εισαγγελέα, καθώς και μια κάρτα ενημέρωσης για θύματα και δράστες η οποία συμπεριλήφθηκε στην κατάρτιση. Το 2004 προγράμματα κατάρτισης διάρκειας 36 εβδομάδων πραγματοποιήθηκαν σε ομάδες 20 έως 30 ατόμων (1 000 αστυνομικοί συνολικά). Από τότε, σε ετήσια βάση πραγματοποιείται τακτική εκπαίδευση 60 στελεχών της αστυνομίας.

Η κατάρτιση CAADA IDVA — Ηνωμένο Βασίλειο

Η Συντονιστική Δράση Ενάντια στην Ενδοοικογενειακή Κακοποίηση (CAADA) έχει αναπτύξει πρόγραμμα κατάρτισης για την αύξηση της επαγγελματικής επάρκειας των Ανεξάρτητων Συμβούλων Ενδοοικογενειακής Βίας (IDVA) που εργάζονται με θύματα που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο. Η επάρκεια επικυρώνεται από το Γραφείο Εσωτερικών Υποθέσεων του Ηνωμένου Βασιλείου και πιστοποιείται από το Δίκτυο Ανοιχτού Πανεπιστημίου (OCN) στο επίπεδο 3. Από το 2005 η CAADA έχει εκπαιδέψει περισσότερους/ες από 1 700 Ανεξάρτητους/ες Συμβούλους Ενδοοικογενειακής Βίας, προκειμένου να τους παράσχει δεξιότητες ώστε να κάνουν τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και τα παιδιά τους να νιώθουν πιο ασφαλή. Η κατάρτιση πραγματοποιείται σε 14 μέρες, διεξάγεται σε 5 συγκροτήματα τάξεων και παρέχει στους/στις επαγγελματίες την ευκαιρία να αναπτύξουν ένα απαραίτητο «εργαλείο IDVA» δεξιοτήτων, που συμπεριλαμβάνει την πραγματοποίηση συνέντευξης κινητοποίησης, την εφαρμογή των σταδίων αλλαγής, την ενεργητική ακρόαση, τη διεκδίκηση, τη διαπραγμάτευση και τα πρότυπα θετικής κοινωνικής συμπεριφοράς. Από τις 2 500 περιπτώσεις που αναλύθηκαν στην έκθεση της CAADA το 2012, με τίτλο: «A place of greater safety» (Ένα μέρος με μεγαλύτερη ασφάλεια), το 63 % των θυμάτων ανέφερε ότι η κακοποίηση σταμάτησε μετά την παρέμβαση ενός/μιας συμβούλου IDVA, και το 71 % είπε ότι ένιωσε πιο ασφαλές. Οι πιο σημαντικές μειώσεις παρατηρήθηκαν στη σεξουαλική κακοποίηση. Τα θύματα επίσης ανέφεραν βελτίωση της ευεξίας τους μετά την παρέμβαση ενός/μιας συμβούλου IDVA: το 69 % ανέφερε ότι η ποιότητα ζωής του βελτιώθηκε και το 77 % ένιωσε αυτοπεποίθηση σε σχέση με την πρόσβαση σε υποστηρικτικές υπηρεσίες στο μέλλον.

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΟΔΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ Δ: ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΟΔΟΥ

- Αυξημένη ορατότητα της βίας κατά των γυναικών τα τελευταία χρόνια.
- Νέες έρευνες και δεδομένα σχετικά με τη βία κατά των γυναικών συλλέχθηκαν.
- Τα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα για την ενίσχυση του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.
- Τα υφιστάμενα μέτρα και ενέργειες μπορούν να αξιοποιηθούν και να βελτιωθούν για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, με στόχο τη συμμόρφωση με τα ελάχιστα πρότυπα σε ολόκληρη την ΕΕ.

ΕΜΠΟΔΙΑ

- Η βία κατά των γυναικών αποτελεί ένα ζήτημα ευρείας κλίμακας και σύνθετο: για την καταπολέμησή της χρειάζεται σημαντική πολιτική βούληση και χρηματοδότηση.
- Οι εκθέσεις της CEDAW κατέδειξαν ότι η χρηματοδότηση για εξειδικευμένες υπηρεσίες για γυναίκες μειώθηκε.
- Η εξειδικευμένη υποστήριξη των γυναικών που επιβιώνουν από περιστατικά βίας εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής.

Η μελλοντική πορεία για την ΕΕ

- Είναι απαραίτητο να διασφαλίζεται ότι υπάρχει σημαντική πολιτική βούληση και χρηματοδότηση προκειμένου να αξιοποιούνται τα υφιστάμενα μέτρα και οι ενέργειες για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, καθώς και να βελτιώνονται τα εν λόγω μέτρα, με τρόπο που να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τα ελάχιστα πρότυπα όσον αφορά την υποστήριξη των επιζώντων θυμάτων βίας σε όλα τα κράτη μέλη.
- Η συλλογή δεδομένων για τη συχνότητα του φαινομένου, καθώς και διοικητικών δεδομένων σχετικά με την επαρκή ποιότητα των υπηρεσιών, είναι κρίσιμης σημασίας για τις διαδικασίες παρακολούθησης και εφαρμογής όσον αφορά τη βία κατά των γυναικών.
- Οι άμεσες μορφές βίας κατά των γυναικών πρέπει να αντιμετωπίζονται σε σχέση με κανόνες, στάσεις και στερεότυπα (που οδηγούν σε έμμεσες μορφές βίας) που ενισχύουν τη βία κατά των γυναικών και την ανισότητα μεταξύ των φύλων γενικότερα.
- Η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική χωρίς τη συμμετοχή των ανδρών. Καθώς η πατριαρχική νοοτροπία, η οικοδόμηση ηγεμονικών προτύπων αρρενωπότητας και οι αντιλήψεις για το φύλο ενισχύουν την έμφυλη βία. Το ζήτημα αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με τη συμμετοχή των ανδρών και με μια κριτική αξιολόγηση των πατριαρχικών δομών και του ηγεμονικού ανδρισμού.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und zu verknüpfen. Es erleichtert interessierten Personen einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N